

Бесіда

ZARZAD GLOWNY
STOWARZYSZENIA LEMKOW

* * *

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШНИНА ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКИЙ ТРИМІСЯЧНИК * РІК ВИДАНЯ ІV * № 3-4 (12-13)92 * КРЕНИЦЯ

ВАЖНИЙ КРОК

7-8 листопада того рока в Бардіївськж Ку-пелях нашла свій час і місце значуча для Русинів подія. Зьшли ся ту з рїжних країв Европы і Сьвіта нашы і не лем нашы науковці-лінгвісты, писменники, журналісты жебы радити над кодифікаційом русинского языка.

(продолж.на стор 11)

П.Тылявскія

ДРУГА ВОЛОСКА КОЛОНІЗАЦІЯ

Остатнім часом так ся в Европі прудко і дуже позміняло, же навет найбільшы політыкы не могли того передвидіти. Европейскы перемїны і на тот раз мають велике значєня для історіи Руснаків. Може ічы не вшыткы тото достерігаме, але напевно достерігат уж тото пан Ежи Чайковскі. Певно літат він тепер од свого габінету до румунской амбасады і оборотні. Мусит быти барз загаруваный, бо хто як хто але він повинен докладні бадати другій етап волоской колонізації.

(продолж.на стор.12)

Василь Сочка-Боржавин

ТЕПЛИЙ ГОЛОС ЛЕМКОВИНЫ

Там далеко, во вроцлавськжм воєвідстві, на просторній рівнині, заблудило ся в давньж хотарях, медже сосновьма лісами маленьке село, де же веце як тридцет родин Руснаків-Лемків. Там, в поетичньм на людскы душы селі Михалові, почув ем вечером семого серпня того рока ліричну русинську сьпіванку, в котрій был такій жаль:

"Тяжко жыти на чужьні, //тяжко ту привыкати, // а наятяжше нашым Лемкам //рідний край забывати.

(Продолж.на стор.7)

Ю.СТАВРОВСКІЙ

ЮГАСОВА ПІСНЯ

Бываня мое -
В рознай-луці,
Товаришамы -
Козы, уці.

Постілька моя
В темну нічку -
Полянка вкрыга
Команичком.

Яфьры, теркы,
Обаряничьк,
Жебы прожгы -
Дост ні старчыт.

Зас джерельцате
Чыста вода
Прагніня мое
Залагодит.

А кед уж приду
Доюю в зимі -
Одбно біду
При дівчыні.

Сулин, 1872

БЫТИ НИШЫМ ЦИ НИЧЫМ

Не знам акуратні як то ся стало, коли - до минуткы - то было, кед зачал ем ся стыдяти материной бесіды.Знам лем же з дня на ден стал ем ся таким патентуваном оферном.

Адже, коли то было? Но, fifty-fifty, соколятка мой, мусіло втечы уж да зо три вікы. Тямлю бо - яксамраз товды Турок на Русь Пряшівску душом пішол. І, знате - што за фрас - захватил ю єдным потягнїньом. Мі аж чудні было, бо сам я ся борол не ден, не два дни, а цілж тридцет років.Борол ем ся за Русь (но може дакус і за Україну)Пряшівску і што? А "Г",повіджме - велька купка! А преці я не Турок - за Грека ня мали. Но, але зайдме од переду, нам преці повідати як ем ся охамил.

(продолж. на стор. 2)

Новини - не новини
не лем з Лемковини

● 6 вересня в скансені Шевченківській гай в Львові Й. Бл. Кардынал Мирослав Любачівській посвятил новопобудовану святиню (копія церкви з Котани); нае она служыти як верхонний храм для лемківскых выганців на Україні.

● 31 жолтня, в дни львівско-кунківского кернешу, Й. Пр. Єпископ Адам посвятил памятник побудований з нагоды 600 річниці першой писаной вістки о Кунковій (1391). По кернешовым Богослужням прочытано околничностьову доповід.

● 11 листопада в Лігници зобрала ся, діюча при СЛ, Конісія Народного Просвічяня. Бесідувано над сондажовым выданьом "Гранатжы лемківского языка" М. Хоняк. Правопис оперто на середньолемківским варьянти.

● 27-28 листопада в Пряшові засідали члени термінологічної і орфографічної комісії кодифікації русинского языка, під проводом др. Юрія Панька, лемківску секцію репрезентували М. Хоняк і П. Трохановский.

● 18 грудня делегация ГЗ СЛ під проводом А. Копчы вела розмовы з воевідськыма властями Нового Санча і властями міста і курорту Крениця. Розмовы дощмыли організації II Сьвітового Конгресу Русинів, котрий, як ны уж інформували, одбуде ся в Крениці.

Но та як? Но та так - цивілізувано! Турок проголосил універсал: хто ся признат до русинства без битя - тому будут одпущены малы і велькы гріхы. Я барз велькых гріхів не мал, мое сумління было такой чысте, без мала - яке водичка в Торькі (сниже Пряшова). Але думан сой - такія Турок, такія мусульман буде гріхами моїма рядил, буде мною обертал як молодичьом в ніч полюбну?! Мене прещі Греком звали, я маю культуру, не такую як оний поганин. Правда - уж втовды грывла мя совіст; бо я Русин од роду, дін мій вітцівскій під самым хърбетом Бесіда стоїт. Але русинство - то ачи не вшытко! - думал ем собі. Числит ся прещі і хліб і омаста. А передовшыткым - пошана, так як в моім припадку - "од Руского Потока до Владьвосток". Та не лем, бо окрем Дніпра і інчых рік восточных, одбиват ся мое мудре лице і в водах Гадсона в безкраім дзеркалі Онтарьо. А ту, в тым гетті? Ту за мало простори для моїх крыл!

Так ем думал товды. А днес ся каю, а днес жалую. Та вернути ся до до рідного джерельцяте під Дубравом уж пізно. Днес уж мі не лем Турок, днес уж мі нихто не простит мої неперевршенны свиньства.

Но бо што мі была винна - дайме на то - тота пані о двох назвисках і аж зо трыма магістерками? Нич винна не была! Хтіла быти

БЫТИ НИЩЫМ ЦИ НИЩЫМ

(продолж.зо стор.1)

лем Лемкыньом. Най бы сой была, кед ія з тым добрі. А я ей безвинні з болотом змішал, перед сьвітом осмарував.

Або тот Професор? Што мі был винен? Ани тільки не нарушыл мой чести як за нигтьом чорного. Іщы дбал о ню, возил мя по вселенній, кормил, напавал, выставлял перед почесны авдитори. А я - чым ем ся одплатил? Як ся одплачам далее?

Лещу ся за ним як сучий сын. Та не з вірности. Лізу там де уж мя не просит і позерам споза плеча, спостерігам, наставлям мое міцніше ліве ухо - што тыж рече. І записую до свого дявольского зошыга. Жебы потім было чым ад накорнити...

А остатніраз інакше ем ся заховав? Вліз ем як свиня - непрошений, обцолувал ем ся юдиным поцілунком з давныма істинныма приятельми, сіл ем сой при барку, так бочком до засідающей авдитори (сакуратні, так мі выпадало під мене ліве ухо) і слухал. Кед ем ся зышол очами з єдным таким невеличкым, міцно уж сивым, Русином, мало-м не згоріл зо стыду.

Він, колишній друг, певно трафні зрозуміл мій критичний стан, бо очы його забесідували: "А ты наш іщы бытац?... То єдине твое стацтво яке ти од русинства остало!" Адже не такія ем нищия. Ход свиня.

списал Петро

БОГДАН ГОРБАЛЬ

ТРІОХ САНДОВИЧИВ

В 1914 році були на Лемковині дві священничі родини Сандовичів. Головом одної з них був греко-католицький священник Петро Сандович парох Брунар, Яшковий і Чорноий. Головом другої - православний священник Максим Сандович, парох Грабу, Долгого і Вышовадки. Не були родином, хоц назвиско яке носили походити могло од спільного предка і дало Лемковині неєдного священника ци дякоучителя. Отже Сандовичи були межде тьма, котры выходячы з Карпат за науком до Перемьшля, Львова ци Пряшова вертали пізнійше серед Лемків. Долгыма роками были они нашым вікенцьом на свѣт - бо треба повѣсти, што были то люде вчены і ознайомлены з ріжnymi проблемами. Вертали они до сільскы парохій не зато, што не могли собі місця найти в великым свѣті лем зато, што їх дідове і вітцьове, тьж священники, так їх вчыли.

Петро Сандович вродил ся 29 червца 1858 р. в Жегестові. Смерт заберав його няня, священника Василя Сандовича, коли Петро кінчѣт другій рік гімназіи. Не маючы з чого оплатити школу поступе він - як то колиси бесідували - на службу до богатого чловека, котрому два роки возит листы. Аж тепер кінчѣт гімназію во Львові, де приймают го до бурси Ставропільського Інституту. Духовну Семінарію кінчѣт в Перемьшли. Перед рукоположьном (высвячьном - ред. "Б") в 1885 році женит ся з дівком лемківского священника Осифа Мохнацкого. Переношений пару раз, остає на долше в Брунарях. Є членом цисарско-королевской Рады Шкільной в Грибові і греко-католицькым Деканом Мушьянскым. Отец Петро Сандович мал девятьоро діти. Серед них найстаршій Антоній вродил ся 6 липця 1897 рока. Гімназію кінчѣт в Бохні в 1907 р. Філософскій факультет Львівского Університету в році розпочатя Першой Свѣтвой Війны.

31 серпня 1914 рока военний комісар при старостві в Грибові зачал доходжнѣ в справі греко-католицькы священники: Петра Сандовича, Василя Куриллы - пароха во Фльоринці, Теофіля Качмарчыка - пароха Білцяревой і Владимира Мохнацкого - пароха Чьрной. Вытгыкы они были актывні влучены в лемківскє суспільне жытя кінця ХІХ і початку ХХ столітя. Тепер і идеологічны - а як ся здає - і персональнѣ ворогы обшарили їх ріжnymi обвинінями з котрыж найважнійше того, што они небезпечны для державы москофілі. Од 10 до 14 вересня вытгыкы увязнено в Грибові, одкаль были перенесены до Нового Санча, разом зо сыном свѣщ. Петра Сандовича - Антонієм і двома сынами свѣщ. Теофіля Качмарчыка - студентом Владимиром і помічником нотарія в Снятынї, Любомиром. Там, в суботу 26 вересня 1914 рока станули перед военным польовым судом. Оскаржено їх о поміч в пригтовлінях до занятя Галичьны через царскы війска, членство в русофілскій партії і агітацію серед народа против Українцян. До того доходили ішы персональнѣ обвиніня. Свѣщ. Петро Сандович мал писати до свѣщ. Димитрия Хыляка, пароха в Ізбах, што не присягне на вірність австрийско-мадярскому цисарюви. Мал до того самого нагварювати і інчых люди, покликуючы ся на лист од (не існуючого - Б.Г.) епископа Никона. По правді было то пастырскє посланя митрополиты Андрия Щептыцкого. Антоній Сандович мал тот лист розвозити і нагварювати селян до хоронія зброї перед Австрияками з цілю переданя ей Росіянам. Петро Сандович, назначений Деканом Мушьянскым, звернул ся до священників листом в котрым обіцювал працювати згідні з інтересом руского народу, што власти зрозуміли як зраду державы.

Пред суд не закликано ниякых свѣдків обороны, допускачы едночасно до голосу вытгыкы політєчны і персональнѣ ворогы обвинєных. 28 вересня 1914 рока суд оголосил што свѣщ. Петро Сандович

і Яго сын Антоній былі членамі русофільскай партіі зміраючай до одорвання Галіччыны ад Аўстрыі. Хоцячы того довести, розносили лист епіскапа Нікона, котрый звільняў населяні з вірно-підданчай присягі цясаряюві.

Вывезены з новосандецкай вязніцы до містскай стрільніцы былі гэнь розстреляны в полудне 28 вересня 1914 р. Похоронено іх на місці егзекуціі. Ршту вязнів, разам зо соткамі інчых послано до Талергофу. Гэнь нашла ся тыж родина православнаго священника Максима Сандовича.

Вроджений 1 лютого 1862 рока в Ждыні, де Яго няньо был газдом і церквінным дяком, по штырйох роках початковай школы в Горлицях перешол молодой Максим до новосандецкай гімназіі. Там мешкал в Рускій Бурсі котра існувала ад 1898 рока завдякы лемківскым діятелям. По штырйох роках, не маючы веце гроши на науку, выйхал до школы греко-католицкых монахів Василянів в Крехові. Перебываючы там лем пару тыжні, перешол границу і при помочы Київскаго Митрополита Антонія в 1905 р. зачал науку в православній духовній семінаріі в Жытомірі. В 1910р. Максим Сандович прихал до ріднаго села видіти ся з родичами. Там стрітили Яго повернувши з Америки Лемкы, котры привезли одтамале заінтересуваня православіём. Делегация грабян просила молодого семінаристу о зорганізуваня і ведіня православної парохіі в іх селі. По рукоположыню, перший од 200 років православній священник на Лемковині, одправлят службу 2 листопада 1911 р. в Грабі, розпочынаючы свою коротку пастырську послугу.

Повідомлючы власти о своій праці в одповіді дістал він заказ продолжання ёй. Не годячы ся на тото свящ. Максим Сандович был вязнены і муслі платити кары. Подібні терпіли тыж Яго парохіяне. На жаль греко-католицкій парох Грабу мал свій уділ в переслідуваню о.Максима і Яго парохіяня.

Весном 1912 рока свящ. Максим Сандович поіхал до Львова і дальше - до свого приятеля свящ.Ігнатія Гудими котрый был парохом в пригранічным селі Залучье. Там арештувано обох за мірняня моста на Збручу і переказуваня інформацій Росіі. Вязнено іх во Львові два рокы, до часу суду (9 марта 1914) Боронены словами сьвідків і адвокатів вышли на свободу 6.VI.1914, згідні з розпорджыньом рады судів присяжных (делегат Поляків і 3 Евреів).

Спокія в хыжы Сандовичів не был долгія. Штыри дни по розпочатю Першой Сьвітової Війны арештувано цілу родину і вязнено в Горлицях. 6.IX.1914 рано выведено о.Максима на вязничний подворец і розстреляно. Не было ниякого суду. Інчых вязнів остережено што за діяльніст подібну до той,котру вюл страчений священник, грозит така сама кара. Іности, звільнючы ёй з арешту, - повіджено што ёй муж "пірвал ся на страшну річ організуючы православну парохію і не дивото што так жытя скінчыл".

12 вересна зас арештувано жёну покійнаго о.Максима, Яго брата Миколая і іх віця. Вшыткых вывезено до Талергофу. Там вродил ся молодшій сын Сандовичів котрый достал імено свого няня. Старшій сын Сергія молодым хлопцём забраный был через царскы вйиска і пропал деси в Росіі.

По вйні нати лишыла Максима в пароха села Чорне Михаіла Юрчакевича, лемківскаго політичнаго діяча, котрый змірял до получэння цілх русинскых Карпат в границях чехо-словацкой державы. За тото был суджений через Поляків в Горлицях 1919 рока. Сама іность выйхала на Підкарпатску Русь де была учительком. Максим по закінчыню науки в православній духовній семінаріі в Варшаві обнял парохію в Баніці к/Грибова. По Другій Сьвітової Війні мешкал в Білостоку, де і вмер 8.VII.1991 р.

закінч. на стор. 11

Панят предків в чынах іх.(Сенека)

USTAWA O REPRYWATYZACJI

(PROJEKT MPW

PO UZGODNIENIACH MIĘDZYRESORTOWYCH
SKIEROWANY NA POSIEDZENIE RZĄDU
15 CZERWCA BR.)

Rozdział I; Zasady ogólne

Art. 1.

1. Ustawa reguluje zasady i tryb zwrotu mienia oraz inne formy zadośćuczynienia za mienie przejęte przez państwo od osób fizycznych i prawnych na podstawie przepisów: (...) 4) art. 1, pkt. 2, 3, 4 dekretu z 28 listopada 1945 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa (Dz.U.Nr 57 poz. 321); (...) 7) dekretu z 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność państwa nie pozostających we faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego (Dz.U.Nr 46 poz 329 z 1958 Nr 17 poz. 71); (...)

Art. 2

1. Reprywatyzacja polega na zwrocie mienia w naturze, przyznaniu mienia zamiennego, bądź wypłacie odszkodowania w papierach wartościowych zwanych bonami reprywatyzacyjnymi.

2. Zwrot w naturze obejmuje mienie będące w dacie wejścia w życie ustawy własnością skarbu państwa, gmin, a także państwowych osób prawnych i rolniczych spółdzielni produkcyjnych, które mienie od skarbu państwa nabyły nieodpłatnie.

Art. 3.

1. Nie podlegają zwrotowi w naturze:

- 1) nieruchomości służące obronności i bezpieczeństwu państwa,
- 2) nieruchomości służące wykonywaniu zadań publicznych, należących do właściwości organów administracji rządowej, samorządowej oraz organów władzy państwowej,
- 3) obiekty stanowiące zabytki nieruchome, zabytki ruchome bądź mu-

zealia o szczególnej wartości dla kultury narodowej,

4) nieruchomości wykorzystywane na cele opieki zdrowotnej i społecznej i oświaty, (...)

6) lasy o powierzchni przekraczającej 25 ha, a także lasy wchodzące w skład dużych zwartych kompleksów leśnych, stanowiących własność skarbu państwa, (...)

Art. 6.

1. W wypadku niemożności zwrotu mienia w naturze i braku wniosku o przyznanie mienia zamiennego, poszkodowanym przysługuje odszkodowanie w bonach reprywatyzacyjnych,

Art. 7.

(...) 2) Uprawnienia nie przysługują osobom, które otrzymały obiekt zamienny lub odszkodowanie za utracone mienie.

Art. 12.

1. Roszczenia przyznane na mocy niniejszej ustawy wygasają w ciągu roku, licząc od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli w tym okresie nie został złożony wniosek o reprywatyzację, wraz z dokumentami, z których wynika tytuł własności do mienia przejętego oraz fakt przejęcia tego mienia, albo fakt naruszenia prawa przy przejmowaniu mienia na szkodę wnioskodawcy.

2. Osobom ubiegającym się o zwrot mienia w trybie przepisów ustawy przysługuje prawo wglądu do ksiąg wieczystych i prawo do otrzymania wypisu z tych ksiąg...

Od Redakcji:

ПРОЕКТ УСТАВА О РЕПРИВАТИЗАЦИИ опубликован был в газете "Жизнь Господарче" № 30 з 26 липця 1992р.

**3 КНИГЫ, КОТРУ ПИШЕ САМ
ЖИВОТ КАЖДЫЙ ДЕН**

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬІНЯ ЛЕМКІВ * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬІНЯ ЛЕМКІВ *

ТЕПЛІЙ ГОЛОС ЛЕМКОВИНИ

(продолжыня зо стор. 1)

*Як спомяну нашу землю//ея,рідну
Лемковину//жаль на серци, слезы
в очах//о, мало не загыну...*

То співала немолода уж Лемкыня Пані Марыся Трохановска, котру, як і тисячы інчы Руснаків-Лемків, в 1947 році - згідні зо сталіновском шовіністичном рецептом -насилыні переселили з рідного краю Лемковины на пільнічно-західні землі повоенной Польщы. (...) Судьбом "польскыж" Лемків, судьбом найзахіднійшой віткы нашого трудолюбивого і богобійного народу, зачал ся я інтересувати не тепер, коли совершал подорож до Полщы, а на дуже років скорше. Бо ішы в Ужгородскій гімназі мій улюблений педагог-словесник Алексій Фаринич, він-же і писатель А.Маковчанин, дал ми прочытати дві прекрасны повісти з жытя Руснаків-Лемків "Шьбеничний верх" і "Руска доля", автором якых был народний будитель Владимир Хыляк (1843-1893), родак з Лемковины. Тот самий В.Хыляк, што свого часу, ішы при жытю Александра Духновича, студіювал в Пряшові, а пізнійше, як уж был священником, переписувал ся і ігуменом Мукачівского монастыря Анатолием Кралицьком, русинськым писательом і етнографом, хранительом нашых старопечатных книг та історичных цінности підкарпатскых Русинів. (...)

Полюбил я і творы лемківского поеты-просвітителя Ваня Русенка, котрий так радил своїм країанам:

Учте ся, учте Руснакы,

Як інчы вчат ся народы...

(...)І, очевидні, был я радий близко познати ся з делегатами Лемків на Першым Сьвітowym Конгресі Русинів в Меджелабірцях в марци 1991 рока. (...)

Стискаме собі руки з ведучым Головного Заряду Товаришья Лемків Андриєм Копчем, його заступником інженером Ярославом Горощаком, з поетом Ярославом Зволінськым, зо старостом ДВНАДЦЕТОЙ ЛЕМКІВ-

СКОЙ ВАТРЫ НА ЧУШЬІНІ - місцевым педагогом і культурно-церковным діячом Михалом Романяком, з членами Головного Заряду СЛ і єдночасно артыстами Лемківского Народного Театру Миколайом Падуховичом і Динитриєм Русинком, з актывістами лемківского руху Ваньом Ковальчыком і Адамом Барном. Неє лем медже нима мого друга Петра Трохановского-Мурянкы...(...)

Посередині огороженой зеленой луки стояла по газдівскы споряджена сцена, з правого боку якої на білым полотні великыма синіма буквами было выписане гасло Александра Духновича "Я РУСИН БЫЛ, ЕСМ І БУДУ", а з лівого боку - фрагмент тексту, привезеного з Меджелаборца - з Першого Сьвітowego Конгресу Русинів:

**"ШЕБЫ ПЛОДЫ НАШЫХ ОТЦВ НЕ
ПРОПАЛИ, ШЕБЫ ГРОБЫ НАШЫХ
ПРЕДКІВ НЕ ПЛАКАЛИ".**

(...) На дводенне свято в русинськым селі Михалові зобрало ся понад пят тисячи Лемків - враз з женами і дітми. Ватру торжественно запалил староста Михал Романяк - разом зо своїм вітцом, найстаршым громадянином села Михалова; походят они зо села Фльоринкы, в яком по розпаді Австро-Мадярской монархії в 1918 році Руснакы-Лемкы проголосили свою республику. Правда, польскы войска скоро зліквідували тоту республику.

На культурным святі в Михалові успішно выступили артысты Лемківского Народного Театру, якы вказали на сцені драму Андрия Копчы "На чужьні". В насыненым прекрасными номерами програмі взяли участ музичны і співочы колектывы а і індивідуальны виконавці з Польщы. Та не лем.

Великія успіх выпал на долю двох русинськых співочых груп зо Східной Словації - зо села Нягова і з міста Снины. Заспівали они такы стары співанкы, як "Добра тота жена", "А за нашов заградочков", "Нал ем штырї конї", "Засвітил місячок", "Ея добра вода на Бескиді". Але на найбільше оплески заслужи-

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ *

ла стародавна пісня, слова з якої я пропоную вдячним читачам:

*"Уж журавлі одлетіли,
Піта мої де ся діли?
Піта мої молоденькы
Миняют ся помаленькы.
Плачут очьчорны очь,
Плачут в ден і в ночы
Плачут они, наркают,
Же так тяжку
службу нают".*

Цілу ніч на великій, медже лісами, луці грала музика, танцювали дівчата і хлопці і старшы віком Лемкыні і Лемкы.

По сьніданю Андрий Копча зробил мі велику радіст, подарувавшы о-бі сучасны лемківскы граматькы Седна з них для дорослых, а друга ілюструвана - для діти), авторства Мирославы Хоняк.

Як раб Божий з Підкарпатской Руси, был я на святочній вечірні під голым небом. (...) В церковным слові до вельотисячної громады декан-митрат о. Михаїл Жук з міста Лубіна закликавал вшыткым Руснаків-Лемків до єдності - быти вірными Господу Богу і своєму народови.

Вечером одбыл ся завершующий концерт.

В. СОЧКА-БОРЖАВИН

н. Ужгород

Повыжшыи текст - то фрагменты двох дописив Василя Сочькы-Боржавина опублікованых в газетах: "Новини Закарпаття" з 3 вересня 1992р. і "Подкарпатська Русь" з 10 вересня т.р.

(Редакция)

Образок з остатньої Лемківской Ватры на Чужині

Адам БАРНА

ШТОРАЗ ЛІПША

Таку оціну почув єм на тогорічній, 12-тій уж Ватрі на чужині. О тім, же была ліпша, бесідували не лем молоды але і старшы ватряне, і іщы тепер денекотры споминают, же: - не была нич політємна, лем тримала ся твердо простой дороги, не ділити, а лучьти вшытко тото што нам Лемкам іщы остало, - організаторы постарали ся, як лем могли поліпшыти і поширити дводенний ватрянй програм.

По традиційнім привитаню гости през старосту, П. Михала Романяка і розпаліно Ватры през найстаршого Лемка села Михалова, П. сеньора Романяка, одраз розпочала ся інтересна бесіда зо знаємьма гостями - П. Ярославон Зволінськым з Кошаліна і П. Мирославоном Хоняк

з Устя Руского. В бесіді тій, з Ведучым ГЗ СЛ П. Андрийом Копчом, обоє мали барз дуже до повідькыня о своїх роботах і цілях для шырїня нашой лемківской культуры.

Дальше П. Мария Трохановска засьпівала пару лемківскых сьпіва нау, а другого дня был тіж бенефіс П. Марії з ЄЯ вшыткыма сьпіванкыма, якыма хтіла підкрислити свою долгу діяльніст в ансамблю "Лемковина".

Першого вечера Театр СЛ з Лігниці выставил 2-гу част драмы "Одтять коріня" під наголовком "На чужині" В тій драмі представлено жытя родины і сусідів Штефана і Олены Косьцяк на Заході, од 1947 до 1956 р. Драму написал і режисерував наш писатель і діяч П. Андрий Копча.

Хто не зазнал, не виділ, не пережыл тра-

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ *

гедні выселіня, а потім жытэ на Заході, медже чужыма і на чужай зямлі, тот міг барэ добры запознати ся з той драмы. А тот што пережыў тото, по 45 роках міг сёй прыпомнути і адновіти напевно неприємны споміны. Было дуже перажывань, бо члены Тэатру барэ натуральні і правдыві прадставілі тото на ватрыняй сцені

Драму адтворілі таты самы артисты што гралі в першій часті ("Бесіда" нр 2-3/90), але сут і новы:

- дівка Олены і Штефана - Ольга Козяр, сусід Бьбель - Іван Косовскій, сын сусіда Бьбля - Мірко Дзямба, сусід, Поляк Лозіцкі - Димитрий Русинко, сын сусіда Лозіцкаго - Марко Возняк, Михалко - Тонко Косовскій.

Осягніньом арганізатарів ест тото, же на 12-ту Ватру в Михалові

приіхало веце ансамблів:

- музычны - "Аксель", "Краян", "Водограй", - ансамблі пісні з Нягова і зо Снины. Оба выступілі в двох частях з богатым праграмом русинскых сьпіванок зо Словаціи,

- ансамбль пісні і музэжы Св.Миколая. Названя таке прыняли при першым побыті на Лемковіні, парудесят рокав по выселіню. Там збералі сьпіванкы і під вражыньом заніканя і нищыня нашой культуры напісалі по польскы Пісню о Св.Миколаю, в якія просілі го жебы ім оповіў як сьпівалі на Лемковіні. Іх праграм, як на Іоляків, был барэ лемківскій.

- ансамбль "Собінякы" зо села Собін к/Польковіц; сьпівалі польскы і лемківскы пісні, прадставілі тіж сценку "Заліцяня".

- Традыціянні на Ватрі выступіла тіж група молодежи з Михалова зо своїм праграмом лемківскых сьпіванок.

Шаль великія, што на Ватру не доіхалі братя Русины з Підкарпатской Руси (січы занклены сут границі для демокраціі). Пару осіб приіхало аж через Прагу.

А, вертаючы до праграму, прагну донести п.Петрови Трохановскому, што Ваше ворожыня в допісі о Ватрі ("Бесіда" нр 3-4/91) сполніло ся на тія Ватрі.

Молода Катерина Сораканіч і Тонко Вансач выступілі уж з власным речіталем і атрыалі почэсны граноты. Выступляло тіж пару діточок в конкурсі лемківскых сьпіванок і вершы - і ту были нагорды і почэсны граноты.

Арганізатары хотілі старым звычайом запоўніти праграм выбераньом місс Ватры, але до того конкурсу не дішло - не зато жебы не было гардых дівчат, але зато же не было місця в густо выполненым ватрыням праграмі.

Перед офіціянным закінчньом XII Лемківской Ватры На Чужыні выступіў на сцені з барэ богатым праграмом ансамбль пісні і танця "Кымера". На чужыні коло творіня того ансамблю нароблено барэ дуже бесід а тіж і непрыхільных, контрарсіянскых опінія.

Барэ добры ся стало же молодіж на Заході, розогрїта великым па-

Ансамбль з Нягова (Словація) на ватрыняй сцені
ові фотографіі - С.МІХАЛЯЦКІ

триотизмом в "Лемковині" не пішла ріжнью дорогами, лем приступила до організуваня нової групи, тымбарже же на 11-тій Ватрі *маніфестаціянї* [(?!) увага ред.] закінчено діяльність "Лемковини".

Як задумали, так і зробили - не чекали на старшых, але як лем знали і могли, сходилися на пробы якы організували молодий Юрко Стариньскій, котрий зберал і нагрывал сьпіванкы помедже выселенцян з села Фльоринкы і інчых з Західной Лемковини; тіж і назву прийняли од назвы горы з того самого села - "Кичера". В тій роботі помагали собі лем сами, а найвеце Лариса Дядюш, Богуслава і Йоанна Ленько, Дарек Кобані і дуже-дуже інчых молодых діачів.

Подумали же не можут рівняти ся до "Лемковини", то-тіж прийняли інчу - нову інсценізацію музично-хореографічну. Взяти до програму такы обычаї, як вечіркы, ламанчж, поправичка і, як лем могли і знали, творили і зарестрували свій ансамбль. Однашли тіж гудаків - пп. Петра Гойняка, Михала Олесневича і інчых котры од молодых рокив занімали ся сьпівом і музыком на лемківскых забавах і весілях, а тепер захотіли ішы помочы в ансамблю. На 12-тій Ватрі гудакы выступили разом з ансамблем "Кичера", але і зо своїм речіталем давных сьпіванок і мельодій - з групом молодых інструменталістів, котры грали на гітарах і сьпівали.

Ансамбль "Кичера", хоц ішы без традиції - уж по році выступлял двараз в Лігници, потім в Дрогобичу і Трускавці на Україні і тіж на Ватрі в Ждњи. *Прібуе (ред.)* тіж быти ансамблем аполітичным, без національнж і релігійнж поділів, хоце быти чысто фольклорным. Ци ся тото поведе, покаже час, а за тот рік - велика ім подяка.

На конец автор допису мае жычнїя до вшыткых михаловян і організаторів, а може і прихильників Ватрі на чужнінї, жебы на ватровім поли, перед сценом, высьпати таку

маленьку "Кмерку", хоц на два метры високу і зо тридцет шыроку, і на ній уложити лавкы.

Близко пят тысячы ватрян, а в пришлости і веце, были бы барз вдячны за таку роботу - тымбарже, же в теперішнж часах технікы, така "Кмерка" не ест великым жычнєм; може і спонсоры бы ся нашли.

Може не вшытко о Ватрі написано так, як бы собі хто жычыл але, так ци сяк - была она ліпша.

Адам БАРНА

Лігница, 18.09.92

"КИЧЕРА" В КРЕНИЦИ

В своїм листопадovém турне Ансамбль Пісні і Танця "Кмерка", по вшытках в Мокрым, Команчы і Гладшюві, дал концерт в Креници.

Написал ем - концерт, а не выступ, бо был то - концерт. По тым, што ем о "Кмері" чул - од наочнж і наушнж сьвідків єй вшыткы на святї українской культуры в Ждњи - не сподівал ем ся так доброго рівня. Оны сьвідкове вправді бесідували: "люде не хтіли іх пустити зо сцены", але такой додавали: "...хоц суг ішы суровы". Не подумал ем скорше же така оціна може ся односити барже до атмосфери і народнжх потреб на онїя імпрезі як до самого ансамблю "Кмерка".

Бо "Кмерка", як на єй кадровы можливости, неэ уж "сурова". Програм через ню презентуваный слухат і обзерат ся з автентичным емоціональнжм заангажуваньом. Є легкій, сьвіжий, хоц пахне давным; потрафит шыпнути коло лівой стороны груди. ...Єй, Вы гудакы! Як дуже в вашь гушлях, в вашь очах лемківской любови...А не жалували сте дати єй і молодым кмерчтанам.

Є лем едно маленьке: "але" (а де го неэ?). В ведучого програм і такой керівника ансамблю, Юрія Старинского автентичном є передовшыткым ненаганна презентация. Решта є меньше автентична, взерат з ней

(продолжєня на сторони 15)

ТРОИХ САНДОВИЧИВ

(закінч. зо стор. 4)

В 1920 році перебував в Карпатах лемківській еміграційний діяч, родом з Кункови, Віктор Гладик Ізидил він на Мирну Конференцію в Парижу, де піднімав справу державної приналежності Лемковини. Стрічаючи ся з вітцєм покійного св'ящ. Максима Сандовича заохотил го до перенесіння порохів його сына з латинского теметова в Горлицях до Ждні. Разом нашли гробаря котрий знал місце похованя і бесідували з лікарюм міста Горлиці відповідаючым за охорону здоровья. Тимофія Сандович мусіл іщи навезти тому лікарюви нашла, яец і привезти дві фуры дров, жебы дістати згоду на ексгумацию. Повернувшы до Америки, Віктор Гладик придбал грошы на оплаччя вшыткого, влучні з памятникю. Писал він тьж до православного епископа мучкачівского в справі переведіння похорону. На жаль, ніхто не одповіл на тоты листы. Тимофія Сандович сам перенюс тіло сына до Ждні і похоронил там в девят років по його смерти.

В 1986 році Епископ Перемышльско-Новосандецкій Адам посвятил місце під будову церкви Святой Тройці в Горлицях, а 8. IX. 1991 р. під ведінюм Митрополиты Варшавского Василя посвячено готовий уж храм, котрий є - як голосит мармурова таблиця в лемківскым язьку - памятникюм мученичой смерти св'ященника Максима Сандовича. При тьм св'яті історію його жытя припомнул внук, др Михал Сандович.

На жаль, нич не знам о родині греко-католицкого св'ящ. Петра Сандовича. Забыла о ним Церков Католицка, а хьбаль ніколи не хотіла памятати. Бо він был преці твердым Русинюм. Може захавала ся памят серед нашых Лемків?

Богдан ГОРБАЛЬ

Не жадала душа ноя славы. Осуджений, терпіл єн і молчал перед нима

М.Оросвиговскій (1637-1710)

ВАЖНИЙ КРОК

(продолжыня зо стороны 1)

Очевидні ясным было і є, же за два дни ничего великого, конкретного, аж і при такым науковым потенціалі, здіяти не мож. На тото ніхто не числил. Але была нагода од представителів науки розвиненых народів чути на власны уха - як ся повинно творити такы діла. Была нагода видіти і, уж з конкретным пляном, зложыти до купочки власны русинскы силы. Не сут они так малы якбы ся дакому могло здавати. І то є тот важний крок.

Не буду описувал перебігу семінария, хоц мал єм такій замір. Шпальта на котрий пишу є остатньом вільном і мушу ся ту змістити. Заакцентую лем дакотры выступліня, яка мя психічні особливі підбудували.

То реферат жидівского вченого з Америки Джошуа Фішмана. Його і його народу аргументы потвердили св'ятіст традиції, в обороні якої мал щестя і я выступити з полемічном доповідю. Буду може нескромний але зацитуу голос з "Народных Новинок" о собі: "який запалено выступил на обрану азбуку" (...), што могло мати даякый вплив і на основаня русинского язька на азбуці, як графічній системі". Чуо ся єднъм з вітців того сукцесу, буде мі з тьм добрі до гробовой дошки. Бо опозиция была міцна.

То реферат професора Уппсальского Університету Свена Густавссона, котрий повіл што: "єден лінгвістичний діасктем може мати єден або веце літературных язьків". То наступний голос видатного вченого, котрий потверджат же за аргумент на обраній дорозі маме не лем серце.

Дармо ся силит Др Микола Мушынка высмівуючы наш язьковий конгрес (де вслизнул ся непрошений). А уж його притычка, же організувано го 7-го листопада, в річницю "Октябрьской революції" свідчыт, же діє він з піном на устах... То добрий знак, Братя мої, барз добрий!

Петро ТРОХАНОВСКІЙ

ДРУГА ВОЛОСКА КОЛОНІЗАЦІЯ

(продолжыня зо стороны 1)

Наразі ішы таты Волохы-Румуне сідят на стациях і просят о грошы але напewно внет деси осядут. Деси? Тож ясне же на Лемковині. Осядут та зас і сами ся зрусинізуют і інчых сусідів. Бо, знате, они - Румуне, то такы дивны. Тепер не-давно были в Розділю. Пришло іх двох, оба з наплечнікамі. І не то жебы мали дашто до проданя, або - не дай Боже - палюнку. Они мали полны наплечнікы бесідніків румунско-лемківскых. Гварили же вернут до себе, будут ся в Румуніі вчты лемківского і прыде іх до нас барз дуже. І ту хотят остати. Я ся звідую: по што ся вчат нашо-го, по што ім тото? А они гварят же свій язък ся ім не подабат, же подабат ся ім наш, бо легкій і же ест в ним таке файне слово "лем".

Сусіде, што ся зышли, звідуют ся: а чога сте прышли акуратні до Розділя? А, бо ту - гварят Румуне - вперты Руснакы, ту деси під Фьр-дельом вродил ся Пьж і Желем, і тот што спомини о Талергофі написал. А тепер - гварят дале - вчат ту в школі лемківского, хоц аж зо Санока агітували за українскым.

Внет ся з нами Румуне гарді попрацали і пішли на автобус до Горлиц.

Як ся домьшляте - тото, же бы-ли в Розділю Румуне, котры хотят ту прыхати - то моя байочка. Але хотіл ем Вас впровадити в свѣт байкы, в подібній як впроваджают нас декотры розділы книжкы яку нам перед собом - *Lemkowie w historii i kulturze Karpat*, pod redakcją Jerzego Czajkowskiego, Czesć pierwsza, Rzeszów 1992.

Закия вернеме до той поэщці, хоцу поділити ся певном увагом, котра дозволила мі набрати нале-жыго дыстансу до такых і ім по-дібных "інформаций" о нашій істо-риі. Хоцу одраз зазначыти, што зато же тота книжка заверат опра-цуваня аспіруючы до науковых, при

моія великій жычливості не буду брал під увагу ідеольогічного ас-пекту, якія міг бы товаришыти ав-торам тых прац.

Припоминам собі як чо колиси был ем в Кракові на стрыч, де науков-ці бесідували о філософіі науки. Відкалі, же диганячка за тым, што-бы перше одкрыти, родит дуже блуд-ів, котры треба часто барз долго направляти. Як приклад зо свогого подвірця давали Рільничу Академію в Кракові, де за остатні рокы зроблено такой 70 рационалізатор-скых прац. Науковці, дістали за них званя і нагороды. Але з тых робіт лем пару оправдало ся в практыці. Вказало ся же працы не были верифікуваны в практыці, лем творены в габінетах. Вчени давали примір Німеччыны і Швайцаріі, де науковці з дідины рільництва больше перебывають в газдів як в лабораториях.

Мам свѣдоміст же агротехніка нас малл спільного з этнографіям а ішы менше з історыям. Ходит мі ту лем о примір, а все сме в шко-лі при помочы примірив прудже ро-зумілі істоту. Тот примір вчат же свої думкы треба конфронтувати.

Так ся складат же Білохорваты (снашы предкы) были найдале на за-хід высуненым східньославянскым племеном і на іх території крижу-вали ся ріжны вplyвы, політычны і релігійны. Жебы зблизыти ся до правды о найстаршых часах той групы, треба брати під увагу ста-новиска представители ріжных ор-єнтацій. Знаме же найбільшом за-гадком для славянознавців є кве-стия походжыня назвы "Русь" і де была сідыба Хорватів (Білохорва-тів) - над Віслом ци над Дністром? Тоты загадкы певно долго ішы буд-ут врозвязаны, бо в одкрытя на міру Кумран не вірю.

Як знаме - в Пряшові має быти покликаний інститут культуры і і-сторіі Русинів. Напewно будут там нашы вчени бадати і нашу найстар-шу історію. Не лем од часів Казі-мира Великого, як то зробил для упрощяня спомненій вчений, але од

* УВАГЫ ** СПОСТЕРЕЖЫНЯ ** РЕЦЕНЗИИ ** УВАГЫ ** СПОСТЕРЕЖЫНЯ *

ВАРТАТ ПРОЧЫТАТИ

Пряця М. Парчевскаго ("Poczatki kształtowania się polsko-ruskiej rubieży etnicznej w Karpatach. U zrodleń rozpadu Słowianoszczuzyny na odlam wschodni i zachodni" Krakow 1991) є написана на підставі шыроких досліджынь в терені. Проходять они уж од половины 70-ых рокаў в мьсель програмы Археологічнай Знимкы Полшы. Досліджыня в нарысі полігат на презерану цілой тэрыторыі Польшы (котру на мапі скорше поділено на простокутны поля по бл. 40 кв.км.). Є то велика работа, зато до днес Лемковина презрена є докладні в 35%. Найдено при тім праві 10 тис. археологічных становіск. Іх розмішчыня вказує што вчасносередньовічне осадніцтва мало тенденцыю до скупляня ся:

1. Вздож пільчнай часты Карпатскаго Погіря медже поріччамы Вислока, Вислока і середняго Вяру і тягне ся правдоподібні даля на схід, на тэрыторыі Украіны;
2. В Ясельско-Короснянскых Долинах, од Вислока по Сан.
3. Скупіско над Білом і в Сандецкія Котліні.

часів Великоморавскай Державы, або од ішы старшых. І так соя думам: дакотрыя потвердзі гіпотэзу, яку представляют професоры М. Чубатый і Р. Дворнік. Гварят они же в Білехорваці былі в IX ст. два епіскапства кірыло-мефодіянскы - в Перемьшли і Кракові. А кед зробит тото наш вченый з такым переконаньом з яким пан Ёжи Чайковскі переконує, же мы порусинены Волохы - кому я втывды повинен вірити? Ци лем даля в слухніст засады, же пункт виджыня залежыт от пункту сіджыня?

Но так, зас нам гварят, же мы ту в горы недавно прышли. Я в тото не вірю. Мы сме за барэ до них прывязаны. Пят віків то за мало, жебы ся аж так прывязати. А певно і дэсят за мало!

Павел ТЫЛЯВСКІЙ

Автор высуват сьмілу тэзу дэтвердит же до другой половины X віку не было этнічнай граніцы междэ Східніма а Західніма Славянамі. Граніца тота зачала ся творіти аж в XI ст. і была выніком усталіня ся державной граніцы междэ Польшом і Русьом. Автор піше: *пересвідчыня о адвічній обчосты гранічучых зо собом племен, котры назывіаюне традыціяні "лехіцкына" і "рускына" належыт барже до сфэры мітів як до історычных фактів.* І даля: *Пендзяне(1) былі (...) бліжшы культуrowo і языковo Вяслыанам ці Бужанам, племенам над середнім Дністром (...) як "лехіцкы" Полянам.* Процес "польонізаці" і "рутенізаці" вынікнул аж по пьостаню першых державных організмів і прычыніл ся головні до розбіты і до поглубліня ся ріжніц междэ культуrowo подібныма собі племенамы. Важну ролю, як ся выдає, одіграли в тім процесі осередкы власти (Перемьль і Санок на Руси, а Беч в Польшы). На конец автор прыпомінат ішы раз тры тэорыі на походжыня рускаго осадніцтва в Карпатах на захід од Дуклянскаго Сідла по XIV ст. (2) і представляют свое становіско в тій справі. Є то цінне тым барже, што свое думаня веде консеквентні в однесію до вчаснішых внесків. Прыхлыат ся до міграційнай тэорыі, але притачат тьж свої вантплывосты і ставлят пытаня на котры в тій фазі досліджынь не мож ішы певні одповісты. Того вышткаго автор є свідомый. І зато мож тоту працу назваті безсторонньом і лем заохотіти вышткам до прочытаня ёя.

Богдан ГАМБАЛЬ

Прыпісы

1) Пендзяне - "лехіцке" племя котре правдоподібні занешкувало пільчну част Карпатскаго Погіря і беспосередньо сусідувало з рускыма племенамы. Назва тота вірні перетыввала в Мадырв як назва Поляків (мад. *Lelegyek*).

2) Руске осадніцтва перед 14 ст. на схід од Вислока є натураль-

ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА

ВЛАДИМІР ШАВИНСКІЙ

З записок сербського воєнного лікаря в часі останньої війни

(закінчення)

з Відня

Ціліцьку ніч трудили мы ся при участі такої цілого міста, а хоч і вигідніше было бы працювати при меньшым числі люди, неможливым было заборонити нікому помочы.

Жыгя в Білграді ставало ся з дня на ден інтенсывніше. Шыфы заедно приносили руськх добровольців руськх лікарів, котры зачали організувати власны лязареты во выткых надаючых ся до того місцях.

При нашым шпытали находило ся згрупуваня руськх добровольців; ту стояла і свіжо уряджена польова церков.

Гардий видок ся представлял, смотрячы на жыгя руськх вояків, межде котрыма виділ я і посивілого донского козака, што не одступлял од свого карого коня, або тугого мо сквичана, зо збройом в руці. Охочо прислухувал ем ся братнім поздоровлінням і бесідам зо Сербамы, котры пришли одвідити своїх покровителів і братів. Вечером руськы жолніры распалили ватру, сіли до колючка і зачали співати свої народны пісні, чому прислухувала ся обычайні велика гурма народа.

Сербскій нарід одчувал тото, чым для него є нарід руській. Він виділ на кождым кроці, якы жертвы за него приносил руській нарід; він виділ, што доля нещасных Славян нашла в руськым царі свого сильного покровителя, прото і старал ся при кождий нагоді проявляти свою любов

В руськым жолнірі цинил сербскій вояк Яого одвагу - і сьміло ішов до бою, коли вол го руській офіцер. "Руській капітан - оповідал мі еден сербскій ранений - не зна в бою іншого слова, як "до переду" і сам завсе ішов до переду".

Сербска армія мала цілком недуже вченых в війсковості офіцерів а люде, як: Хорватович, Ілія Чолак-Антич (комендант Ібарской Армії), Влайкович, Лешанін (комендант на Заячарі) і інчы, не могли, при недостатку молодшых офіцерів, осягнути, жебы їх розказы были акуратні выполнены. Іх особиста одвага і війсковий талант дали ім не лем европейске признаня і славу, але і велику любов іх вояків. О Хорватовичу та Ілії Чолаку-Античу розповідав сербскій жолнір з таким любовію і обожньом, як нп. наш австрийскій вояк о покійным маршалі Радецкым. Зрештом одділы Хорватовича і Чолака-Антича до днес найміцніше ся тримає на своїх позициях. (...)

Сербска земля просякла кървю руськх вояків. Спочыват іх ту тисячы, wraz з генералом Раєвскым. Руській нарід в останній турецько-сербскій війні виявил своїм патріотичным заангажуваньом і одвагом тоты народны приметы, котры будут го вирізняти межде славянськыма народами. Генерал Черняев, якій по жертвувал свій труд і талант для незалежности Славян, може быти переконаний же долго буде занимал почесне місце в історії освободжыня балканських народів і долго жыл буде в іх вдячний памяті.

Відень, 1877

► зо стор 13

не і очевидне, коли быти за автором консеквентным. Поділ славянських племен на східні і західні розпочал ся в кінці X, а выкликала го державна приналежність тых племен (...).

Нарід, котрий не зна своей історії, не може любити Вітчизны.

Владимір Шавинскій

Не перешкодит нам біда, лем волю і добрий розум в едно спойме а увидиме же догониме інчы народы.

Александр Духнович

Танара КЕРЧА

Еден Русин
стох Американів перехытрил
(модерна байка)

Было, коли было, был раз такія час, же ходили Русины за работов до Америки. Наслухал ся Цильо Анцин, як там добрі жыют, та і Яого закортіло гыж. Дармо ну одгварывали, же лінивий, непоскладаний, ни до якого діла неспосібний, він лем на своїм а на своїм стоял. Пожычы од жыда даякій грайцарик, побожыл ся, же ну верне долг по році, цюпнул Анцю тай пустил ся до Америки.

А може вы тото не знате, та вам оповім, же тогды америцкы фармере такія звычай мали, як до работы хотіли брати дакык робітників: дали ся ім нараз файно наісти. А сам фармер сідал собі збоку і позерал, котрий найтугшій ідак. Лак собі того і лишыл до работы, бо і Американе, так як Русины, приповідают: хто як робит, так і іст. Сяс звычай так припал Цильови Анциному гу серцю, же ял сой од фармы до фармы переходжувати та лем ся до работы нанимати. Старал ся істи туго, але з розумом: лем позерал самы при смаку выберати, а і тото ферт міркувал, обы нигда не был найшыков-

"Кычера" в Креници
(продолж.зо стор.10)

позуваня на "лемківскіст". Сымпатичний усьміх выкликє таке, на примір, одкрыта: "Колесса был Лемком". Най бы лем был, але - не был! Старинскій добрі о тым знає. Та мусит памятати же трафіт ся і в Креници пересічий смертельник котрий таку річы тым знає...

Знає і тото же в наш час бесіда о аполітичности (в тым і ансамблю "Кычера" - о чым пише П.Барна) - то фікція. Не мож быти НИКЫМ, бо мож ся стати НИЧЫМ. Фольклєор годен быти польскій, украинскій, або... Хыбаль же европейскій. Так як - Філарет Колесса, Юрий Старинскій і з пошаном підписаний

Петро ТРОХАНОВСКІЙ

нійший за столом. Так він вандрувал по цілий Америці, а за піл рока такій спасенія і гамбатий ся уробил, же як ся хотіл домю з-за великой воды гу Анци вернути, та го не хотіли ани на єдну шыфу пустити, бо ся бояли: а най ся зверне?

Але неє того злого, штобы на добре не вышло: перечул Цильо, голєят конкурс на найбарже спасеного челядника Нового Сьвіта. Бо тото Американе уж так ся добрі мали, лем ім забава хыбила. Пустил ся Цильо до того, а так гварят: глупоноу щєстя. Ци не выграл? Перше місце! Дораз ся учынил богатий, славний, шыткы пань, єден наперед другого гу собі го кличут, журналісты го обсіли, вышідуют ся заєдно, аж голова од того ся обертат. А Цильо, простий челядник, циганити нич не навчений, ани скрыти дашто ніт, такой ім шытку правду выбелєнкал, як з фармерами выраблял. То была бомба! Величезний шкандаль! Фармере ошаліли. Наляли Цильови осибну шыфу, обы ся спрятал і не ганьбил іх на шыток сьвіт. А Цильови лем того і хыбило. Так по році, хвала Богу, жывий і здоровий, а ішы богатия стал на порозі перед своїов Анцьов. А тота кед го вєрїла, знедобачкы пустила з рук горнец. Сказил ся горнец, ту і байці конец.

Ужгород, 25 листопада 1992.

Поміч на видавництво
і внутрішні потреби Товаришшя
(листа офіродавців - продолжєня)

316. Дзюбинскій Ромуальд	1.200.000
317. Олесевич Михал (Модла)	100.000
318. Цюрило Іван (Быдгощ)	100.000
319. Перегрим Анна (Смерек.)	100.000
320. Туз Іван (Воловец)	100.000
321. Тыляскій Павел (Н. Санч)	100.000
322. Ксенич Петро (Шпротава)	100.000
323. Зьролка Влад. (Тожим)	100.000
324. Х. Андрия (Лемковина)	200.000

Шыткым Офіродавцям -
лемківске "Боже заплат"

Контю ГЗ СЛ:

PKO Legnica № 39518-75893-132,
з дописком: "Pomoc na wydawnictwo"

БАСНЯ ПРОТИВ ТЫХ ШТО СТЫДАЮТ СЯ СВОЙОЮ НАРОДНОСТЮ

Запобігливий пес од натурьобдареній лестливостю, вынесеній был до защитів - отримуючы при царськым левім дворі посаду першого придверника. Приходячы з челобитьом до царя, облесні мурдаючы хвостиком, витал з глибокым поклоном, кланяючы ся і пращал. Та коли появили ся на царській дворі і пси, злісно вярчал, брехал на приходчым.

Спостерігаючы того, ішы выжший придверник медвід зьвідал свого товариша, чом він так грозно лае на свій рід а лестит ся до чужого?

- Я тото роблю - одповіл почтивий Цербер, - цілком обсятно, ніт в тым ниякой шпекуляци!

- Так, звычайні? А ні ся видит, прото так робиш, бо стыдячы ся власного роду, затаїти го прагнеш, - одповіл медвід і підсьміхуючы ся додал: - Тай ся, братку, як лем знаш, та і так завсе відомо буде, што ты сучий сын.

Александр Духнович

Купуйте новы видання СЛ

Вышла з друку невеличка (24 стор.), але прекрасна книжечка пн. "Чародійскы гушлі" - збірка лемківських легенд в літературным оформлію Василя Хоника.

В друку є натоміст антологія діточой поезиї під зобовязуючым наголовком "Манко, купи книжку" (234 стороны, 29 авторів).

МАКСИМ І КЛИМ

Максим і Клим, здорожены, одпочывають при фляшечці і - як то в передріздвяным, вечыркывым часі бываєт, розправляють о "сываткы" справах. Клим акурат в офенсьві:

- Повідж мі Максиме де была перша ямка на сьвіті?

- Тиж мі меция - та там, одкале Господ глину на Адама брал.

- Но, добрі! Та повідж мі ішы, што має Адам на переді, а Єва на заді?

- Гы, гы, - што мають што мають - букву А!

- О, знаш і тото! Та чом Каїн Авеля забил - певно знає не будеш?!

Максим задумал ся глибоко, чело зморщыл. Клим аж долонни пляснул..:

- Ааа! Не вчыло ся катихізму, не вчыло?!

- Чом го забил? - зьвідуєш - Я так думам Климе, же нусил го заміцно вдарити.

Антычна мудріст

Най не належыт до іничого тот, хто може належати до себе.

Нечесно жьє, хто не дає жыти другому.

Не єст властивым, єдну дівку за двох зятів оддавати.

Учтивіст шануєме аж і в противника.

Най будут такы, якы сут, або най іх нияк не буде.

Неможливым єст навчыти ся хтіти.

Пажерний час жре вшытко, окрем нас.

"BESDA" - kwartalan Zarządu Głównego STOWARZYSZENIA LEMKÓW

Redaguje zespół Piotr Trochanowski - redaktor odpowiedzialny, Paweł Stafiniak korespondent terenowy Adam Barina (Legnica), Jarosław Chomiak (Wrocław), Tomasz Młodczak (Gorzów Wlkp.), Michał Romaniuk (woj. łęczycki).

Adres redakcji: 33-380 KRYNICA, skr. poczt. 123